

Triasna ostriga nad Podbelo

Matija Križnar in Alenka Jamnik

Triasne kamnine v Julijskih Alpah skrivajo še marsikatero zanimivost in neznanko. Nekatere plasti so paleontološko dobro raziskane, druge zaradi svoje enoličnosti in dostopnosti manj. Med zadnje sodijo zagotovo zgornjetriasni apnenci in dolomiti, saj so v njih le skromni ostanki megalodontnih školjk ter redki polži in glavonožci. Ob raziskovanju velikih blokov in skal v dolini Nadiže nad vasjo Podbela je bil odkrit zanimiv in skrivnostni fosilni ostanek, ki pripada ostrigi.

V geološki zgodovini so se pojavljale mnoge skupine mehkužcev, katerih evolucija je dobro poznana. Tega ne moremo trditi za ostrige, katerih predstavniki so se pojavili šele v triasu. Po novejših paleontoloških raziskavah lahko potrdimo, da med prve prave ostrige (Ostreinae) sodijo vrste iz rodu *Lopha*, ki jih nekateri uvrščajo kot *Alectryonia*. V Sloveniji se zgornjetriasne ostrige *Lopha montiscaprilis* pojavljajo predvsem pri Drenovem griču, v Tamarju in okolici Ljubljane pri Orlah in Glincah. Njihove neena-

komerno narebrene lupine so velike nekaj centimetrov in imajo značilni spodnji rob lupine, ki je cikcakast. Novi ostanek nad Podbelo je bil prav zavoljo cikcakaste strukture pripisan ostrigam. Natančnejši pregled pokaže tudi značilne prirastnice na lupini najdenega primerka. Na večjem bloku kamnine je ohranjen le manjši del ostrige oziroma le zadnji rob lupine. Celotna dolžina robu je šest centimetrov in verjetno pripada večjemu primerku ostrige. Kamnino s fosilnim ostankom smo na podlagi geoloških razmer v okolici pripisali dachsteinskemu apnencu, ki starostno ustreza noriju in retiju. Na podlagi starosti kamnine sklepamo, da bi lahko primerek pripadal vrsti *Alectryonia haidingeriana*. Omenjena vrsta se pojavlja v retijskih plasteh Alp in je ena izmed

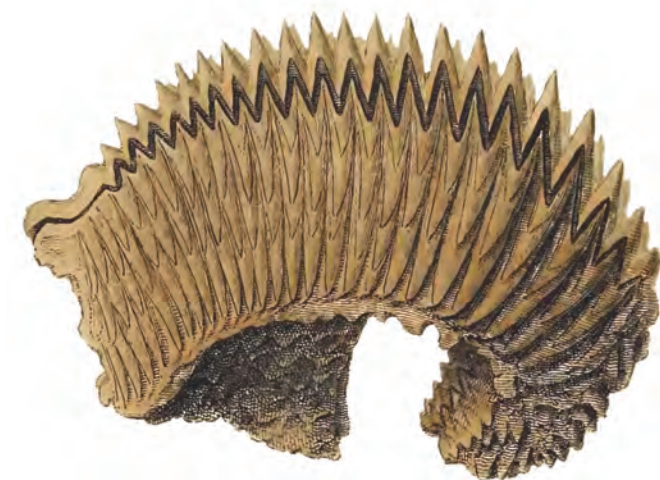

Ostanek triasne ostrige iz doline Nadiže nad vasjo Podbela. Najdba: Lara Jamnik Petermel, hrani Prirodoslovni muzej Slovenije.

Foto: Matija Križnar.

Ob blizu se pokaže struktura lupine s prirastnicami. Foto: Matija Križnar.

Jurska ostriga *Alectryonia gregarea* z značilno lupino in cikcakastim robom.

Povzeto po Mantellu, 1850.

da lahko tudi v paleontološko siromašnejših kamninah najdemo zanimive fosile.

redkih predstavnic triasnih ostrig. Nahajališča triasnih ostrig so v zadnjem času odkrili še v Iranu in Združenih državah Amerike. Šele v juri in kredi ostrige postanejo pogostejše in se pojavljajo mnogi rodovi (Pugaczewska, 1971), tudi rod *Ostrea*. Raziskave evolucije ostrig šele potekajo in mnoga nova nahajališča po svetu počasi razkrivajo smerice razvoja teh danes vsakdanjih školjk. Čeprav ostanek triasne ostrige iz doline Nađiže ni najbolje ohranjen, pa njegova značilna oblika nakazuje pripadnost triasnim ostrigam. Zagotovo je to še en dokaz več,

Literatura:

- Hautmann, M., 2001: *Taxonomy and phylogeny of cementing Triassic Bivalves (families Prospondylidae, Plicatulidae, Dimyidae and Ostreidae)*. *Palaeontology*, 44 (2): 339-373.
- Hautmann, M., 2006: *Shell mineralogical trends in epifaunal Mesozoic bivalves and their relationship to seawater chemistry and atmospheric carbon dioxide concentration*. *Facies*, 52: 417-433.
- Pavšič, J., 1995: *Fosili, zanimive okamnine iz Slovenije*. Ljubljana: Tehniška založba, 140 str.
- Pugaczewska, H., 1971: *Jurassic Ostreidae of Poland*. *Acta palaeontologica polonica*, 16 (3): 195-311.